

Samen leren in het netwerk Dynamische vo-scholen

In 2023 is het lerend netwerk Dynamische vo-scholen gestart. Het doel van dit landelijke netwerk is om samen te leren in hoe te komen tot een duurzame en kwalitatief goede dynamische schooldag in het voortgezet onderwijs. Op enkele plekken zijn er initiatieven van (veelal LO-)docenten om meer beweging in de schooldag te krijgen, maar zij ervaren daarin verschillende belemmeringen. In dit artikel introduceren we het lerend netwerk Dynamische vo-scholen, de meest voorkomende belemmeringen, de mogelijkheden die er liggen en de werkwijze van het netwerk. | Jay Kost, Wim van Gelder en Mirka Janssen

Leden van het lerend netwerk

Het lerend netwerk staat open voor alle docenten die werkzaam zijn in het voortgezet onderwijs (vo). Op dit moment zijn er van acht vo-scholen docenten betrokken: KIEM-Montessori (Amsterdam), Stanislas College (Rijswijk), MOTION Beweeg College (Zoetermeer), RSG Enkhuizen, Martinus College (Grootebroek), Aeres VMBO (Velp), Bernard Lievegoed College (Maastricht) en Kempenhorst College (Oirschot).

Jay Kost en Mirka Janssen van het lectoraat BioS (HvA) en Wim van Gelder begeleiden het netwerk. Vanuit de gemeente Amsterdam (Gertjan Dol) en de Beweegalliantie (cirkel VO Dynamische Schooldag o.l.v. Remo Mombarg) wordt het netwerk ondersteund op het gebied van beleid en financiën. Het netwerk komt drie keer per jaar bij elkaar: twee keer op één van de scholen uit het netwerk (oktober en april) en een keer voor een gezamenlijke lunch op het congres Dynamische Schooldag (januari).

Diversiteit in het lerend netwerk

De scholen bevinden zich allemaal in een andere fase ten aanzien van de implementatie van een dynamische schooldag. Om de huidige situatie in kaart te brengen, heeft het lectoraat BioS een inventarisatie gedaan.

meer bewegen tijdens de schooldag te organiseren, geïnventariseerd.

De totale beweegtijd varieert van minder dan 2,5 uur per week tot 8 uur per week. Het meest wordt er bewogen op het Stanislas College, waar alle bewegingen geroosterd zijn en alle docenten (niet alleen LO-docenten) ook een activiteit begeleiden waar ze zelf affiniteit mee hebben. Op het Motion college wordt er elke dag gestart met 45 minuten bewegen. Op de andere scholen bestaat de beweegtijd voornamelijk uit LO-lessen en zijn eventuele extra bewegingen voornamelijk voor de sportieve leerlingen geroosterd. De leden van het netwerk geven aan dat het ingewikkeld is om meer bewegen toe te voegen aan het rooster en zeker

Op basis van zes scholen is de totale beweegtijd van leerlingen per week, de mate van activiteit van leerlingen tijdens de pauze, het gebruik van actief meubilair, het beleid rondom actieve verplaatsing, de argumenten voor meer bewegen tijdens de schooldag, de belemmeringen en wat er nodig is om

Klassenkluis

om een harmonische afwisseling te hebben van zittend leren en bewegen: in het rooster worden bijvoorbeeld handvaardigheid en muziek na de les LO geroosterd, terwijl die lessen beter tussen de 'zittende' vakken in geroosterd kunnen worden.

Mate van activiteit

De mate van activiteit van leerlingen tijdens de pauze varieert van de constatering dat de meeste leerlingen inactief zijn tot 80 procent van de leerlingen die actief zijn in de pauze. Bekende stimulerende maatregelen zijn: een uitnodigende inrichting van de buitenruimte om te bewegen, spelmateriaal om te gebruiken en begeleiding tijdens de pauze. Belemmerende factoren zijn onvoldoende ruimte om te bewegen (het plein staat vol met fietsen) en het feit dat LO-docenten die de pauze zouden kunnen begeleiden, juist ook dan pauze hebben. Op KIEM Montessori wordt de grote pauze begeleid door jongerenwerkers en tijdens de kleine pauze kunnen leerlingen gebruikmaken van onder andere een voetbalkooi en work-out fietsen. Deze school voert actief beleid op 'telefoons tijdens de hele schooldag in de klassenkuis' (zie foto). De docenten geven aan dat de leerlingen daardoor ook met elkaar bewegen (en schaken).

Andere bijdragen aan een dynamische schooldag zijn bijvoorbeeld actief meubilair en actief beleid rondom stimuleren van fietsen/lopen naar school. Actief meubilair wordt vooral ingezet tijdens het zelfstandig werken of als een leerling onrustig is/rust nodig heeft. Aeres VMBO heeft één lokaal ingericht met verschillend actief meubilair, maar veel docenten geven aan daar niet te willen werken. Het is niet vanzelfsprekend dat docenten zich comfortabel (bekwaam) voelen om in zo'n ruimte les te geven.

Actief transport

Of leerlingen actief (fietsen/lopen) naar school gaan verschilt tussen scholen in de stad en scholen in dorpen. In de meeste dorpen gaan de leerlingen standaard op de fiets naar school, terwijl fietsen door stadskinderen niet als 'cool' gezien wordt. Ook concurreert de fiets daar met het openbaar vervoer.

Bij het MOTION Beweeg College worden alle fietsen in de introductieweek gecheckt, omdat de leerlingen ook naar andere locaties moeten fietsen tijdens de schooldag.

Mate van activiteit

De leden geven vanuit twee categorieën argumenten om meer bewegen tijdens de schooldag te stimuleren: Enerzijds vanuit gezondheid en welbevinden van de leerling; leerlingen zitten te veel stil, leerlingen bewegen überhaupt te weinig, leerlingen hebben (veel) bewegingsdrang en de leden gaan ervan uit dat ze met meer bewegen de groepsdynamiek positief kunnen beïnvloeden en bijdragen aan de sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerlingen. Anderzijds zijn de argumenten met name gericht op ondersteuning van het leren van de leerlingen: de leden van het netwerk gaan ervan uit dat meer beweging de leerprestaties van de leerlingen kan verbeteren, de

concentratie (weer) kan verhogen en meer plezier en betrokkenheid tijdens het leren kan creëren.

Belemmeringen

De leden van het netwerk noemen verschillende belemmeringen om meer bewegen tijdens de schooldag te organiseren, onder andere te weinig tijd voor henzelf, een coördinator en/of collega's, te weinig financiën en omdat docenten aangeven dat er (mogelijk) onrust ontstaat tijdens de lessen bij het integreren van bewegen tijdens de lessen. Maar het meest genoemd wordt het gebrek aan kennis en vaardigheden van henzelf en/of collega's die het moeten uitvoeren. De leden van het netwerk worstelen met vragen als: 'hoe neem ik mijn collega's mee in het meer bewegen tijdens de schooldag?'; 'welke onderbouwing vanuit onderzoek kan ik gebruiken'; 'hoe maak ik een goed plan voor een dynamische schooldag die past bij onze school?' en; 'hoe zorg je

ervoor dat naast andere prioriteiten in school, bewegen tijdens de schooldag ook een belangrijke plek binnen de school krijgt?'. Ze missen (vak)collega's om mee te sparren, goede voorbeelden, een goede samenwerking met de gemeente en zouden graag experts willen inzetten.

Wat leren we van de aanpak in het po?

In de begeleiding van scholen in het primair onderwijs richten we ons daarom op 1) een heldere stip op de horizon waar we naartoe werken; 2) tijd om een dynamische schooldag op maat te ontwikkelen, waarbij een Community of Practice (CoP) een voortrekkersrol heeft; 3) de inzet van implementatiestrategieën en monitoring, 4) een structurele samenwerking tussen schoolbestuur, gemeente en kennisinstelling en 5) een ondersteunende structuur voor netwerken van vakleerkrachten bewegingsonderwijs en 6) kennis over (kwaliteit) van activiteiten die bijdragen aan het meer dynamisch maken van de schooldag.

Opbrengst en toekomst van het lerend netwerk

In juni 2023 heeft het netwerk voor het eerst online kennisgemaakt met elkaar. Vervolgens is het netwerk eind oktober 2023 fysiek bij elkaar gekomen

voor een eerste bijeenkomst bij KIEM Montessori in Amsterdam. De leden van het netwerk vonden het zinvol om te sparren, collega's met dezelfde vragen en behoeften te ontmoeten, inzicht te krijgen in de overeenkomsten en verschillen, maar ook in de uitdagingen. Zij willen graag meewerken aan de landelijke verspreiding van kennis over een dynamische schooldag in het vo. De missie van het netwerk is namelijk om alle vo-scholen in Nederland mee te krijgen in het meer dynamisch maken van de schooldag. Dit netwerk staat daarom ook open voor docenten van vo-scholen. Aanmelden kan via Jay Kost (j.r.kost@hva.nl).

Ook al is het lerend netwerk pas kortgeleden van start gegaan, voorzichtig kunnen we concluderen dat er drie factoren zijn die veel invloed hebben en dus kans op succes bieden bij het meer dynamisch maken van de schooldag:

- 1 Regels rondom telefoongebruik in school: geen telefoons, ook niet tijdens de pauze, geeft leerlingen de mogelijkheid om sociale activiteiten met elkaar te ondernemen, waaronder bewegen.
- 2 Er zijn verschillende implementatiestrategieën nodig om collega's mee te krijgen in het toevoegen van

bewegen aan de schooldag, maar een belangrijke is om te zorgen dat via roostering beweegmomenten een plek hebben in de dag van leerling en docenten.

- 3 Er is behoefte aan meer kennis over de (kwaliteit) van activiteiten die bijdragen aan het meer dynamisch maken van de schooldag en de implementatie daarvan.

Aan dit artikel hebben meegewerkt: Linda Westera en Kars Hofmeister (KIEM Montessori), Mike Peters (Stanislas College), Martijn van Esch (MOTION Beweeg College), Rick van Baar (RSG Enkhuizen), Marcella Klaver en Maurijn de Wit (Martinus College), Iris Sporken (Aeres VMBO Velp), Caroline Hoepmans (Bernard Lievegoed College), Robbert Knipping (Kempenhorst College), Gertjan Dol (Gemeente Amsterdam), Nicky Nibbeling (ALO, lectoraat BioS, HvA) ●

Contact

j.r.kost@hva.nl

Jay Kost is docent-onderzoeker aan de ALO Amsterdam en het lectoraat BioS (HvA)

Wim van Gelder is opleider, ontwerper, auteur en inspirator op het gebied van spelen, bewegen, sporten, dynamische schooldag en bewegend leren

Mirka Janssen is lector van het lectoraat Bewegen in en om School (BioS) aan de HvA

Foto's

Mirka Janssen

Kernwoorden

dynamische schooldag, lerend netwerk, voortgezet onderwijs